

Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
ANDRIS BROKS
andris.broks@lu.lv
<https://blogi.lu.lv/broks/>

LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 / DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA

<https://blogi.lu.lv/broks/2018/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-anno-2002/>

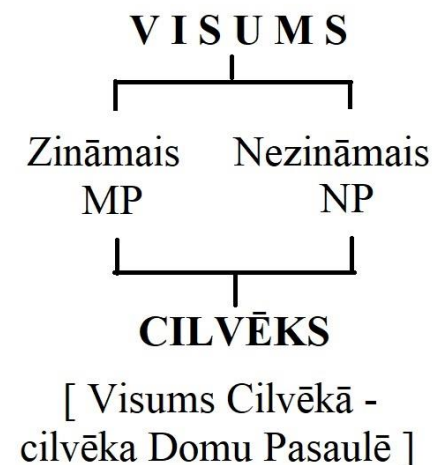
Kursa autora tematiskie studiju materiāli (2019.gada pavasaris)

1.daļa **DOMU, DOMĀŠANAS SAKĀRTOTĪBA jeb SISTĒMISMS**

(Kas tā tāda «Sistēmiskā Domāšana», kas tā tāda «Domāšanas Sistemologija»)

1.nodaļa. Cilvēka Domu Pasaule – domas, domāšana

CILVĒKS un VISUMS – Cilvēks Visumā un Visums Cilvēkā

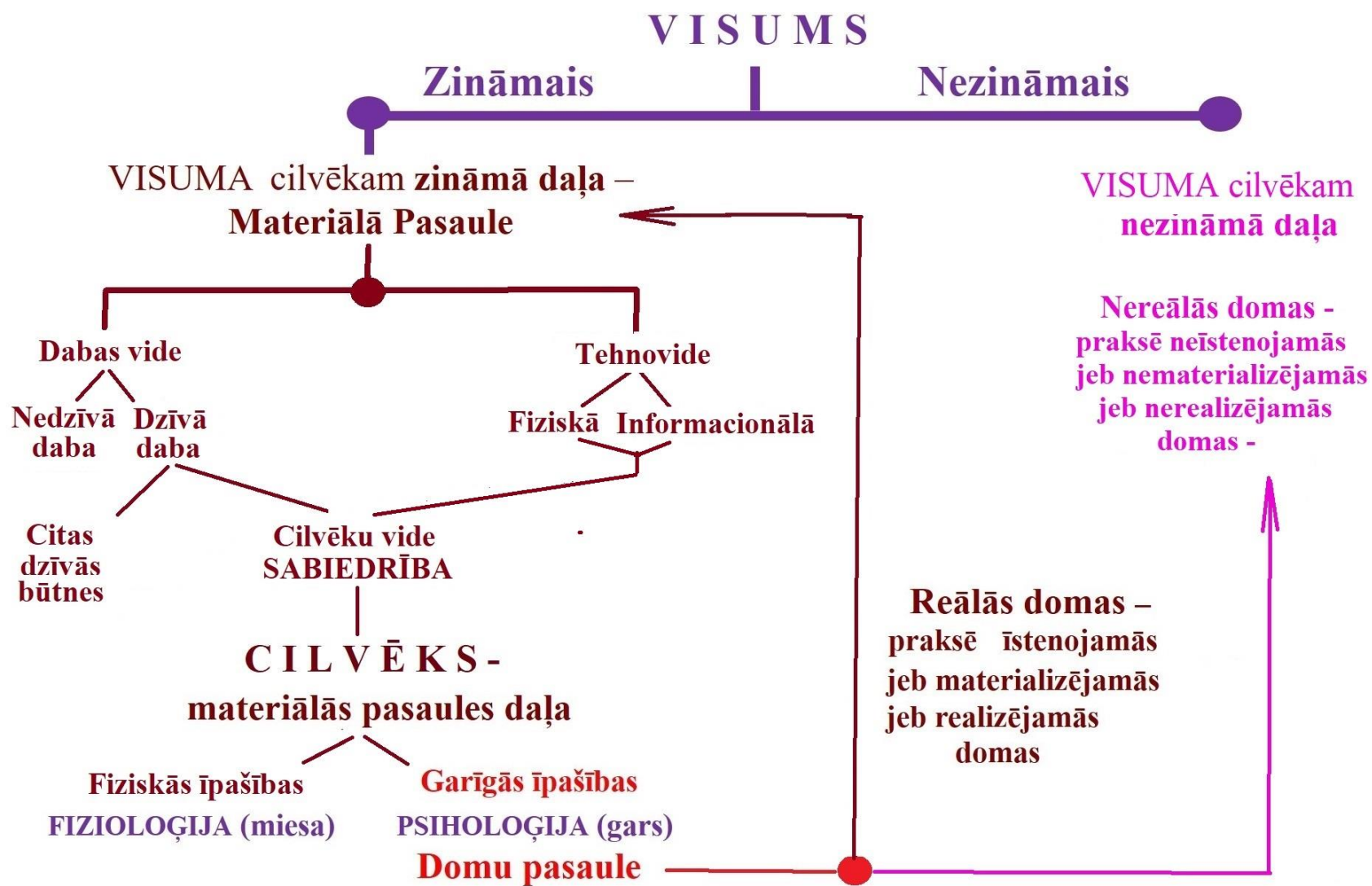
VISUMS – tas esmu ES (cilvēks) un mana apkārtnē (Cilvēks kā Visuma daļa – **Cilvēks Visumā**)

VISUMS – tās ir visas Domas, kas atrodas manā Domu Pasaulē kā Visuma atveidojums Cilvēkā (**Visums Cilvēkā**)

Cilvēks atveido Visumu savā Domu Pasaulē pa daļām, tās savstarpēji salīdzinot un kopsaistot.

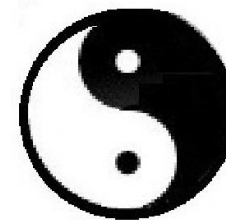
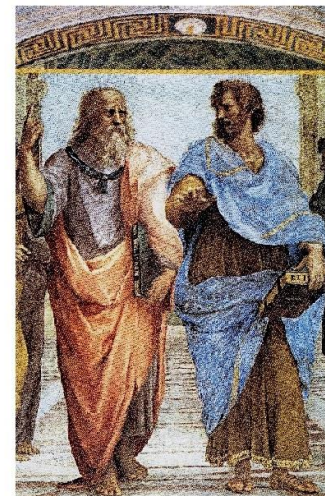
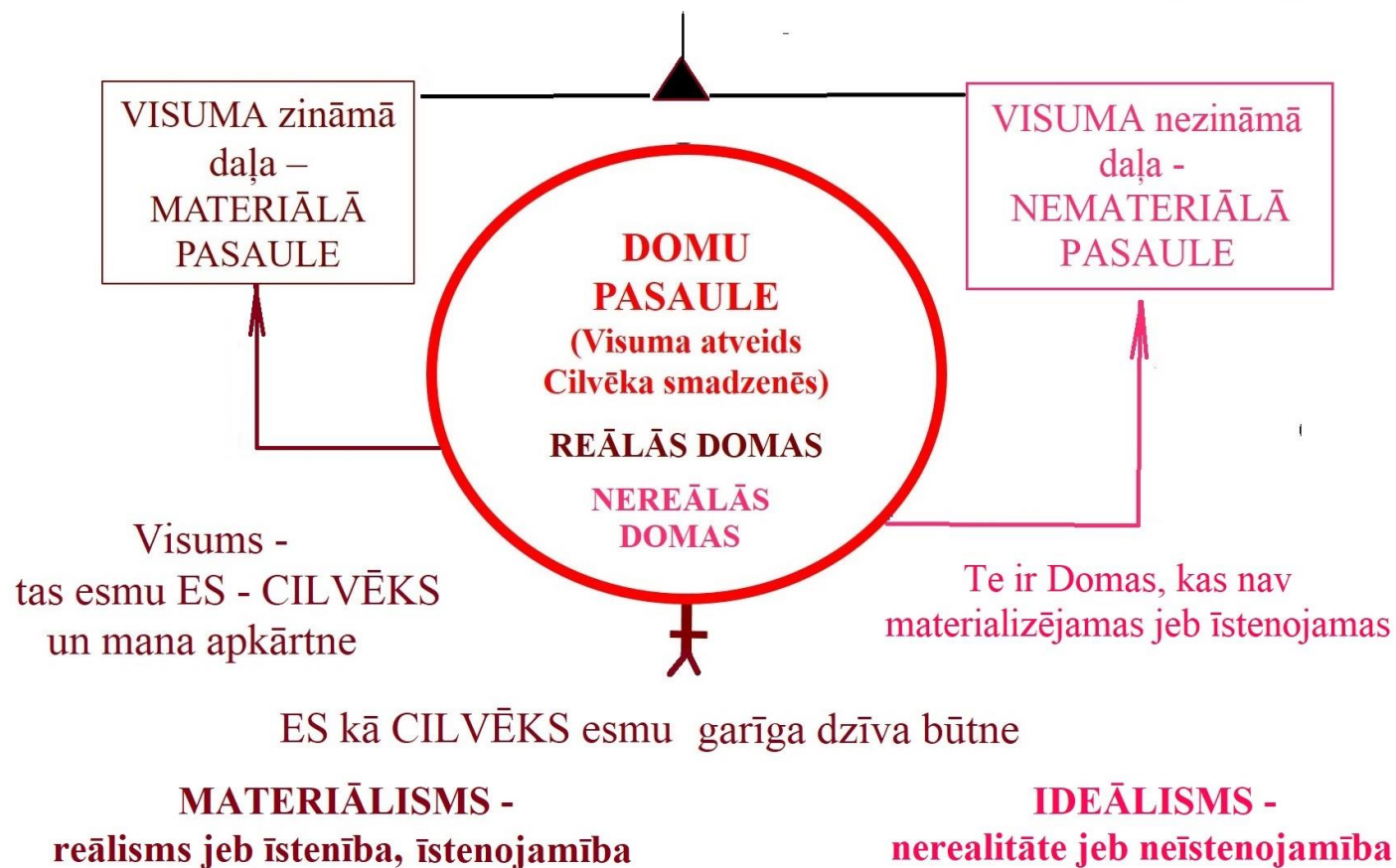
CILVĒKS viņam zināmo (viņa novēroto jeb sajūsto) Visuma daļu sauc par Materiālo Pasauli.

CILVĒKS ir Materiālās Pasaules daļa - Visuma zināmas daļas daļa.

VISUMS un CILVĒKS - Cilvēks Visumā, Visums Cilvēkā

Cilvēks atveido Visumu savā Domu Pasaulē kā veselo pa daļām

DIALEKTIKA

Izvērsuši un nostiprinājuši kursa ievadā sniegto kursa būtības un sūtības filozofisko skatījumu un redzējumu, tagad pievērsīsimies kursa psiholoģisko pamatu nostiprināšanai, akcentējot kursa mērķorientāciju uz domu, domāšanas sakārtotības jeb sistēmisma apzināšanu.

Cilvēks atveido Visumu savā **Domu Pasaulē** **s a k ā r t o t i j e b s i s t ē m i s k i :**

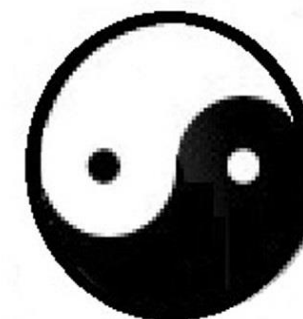
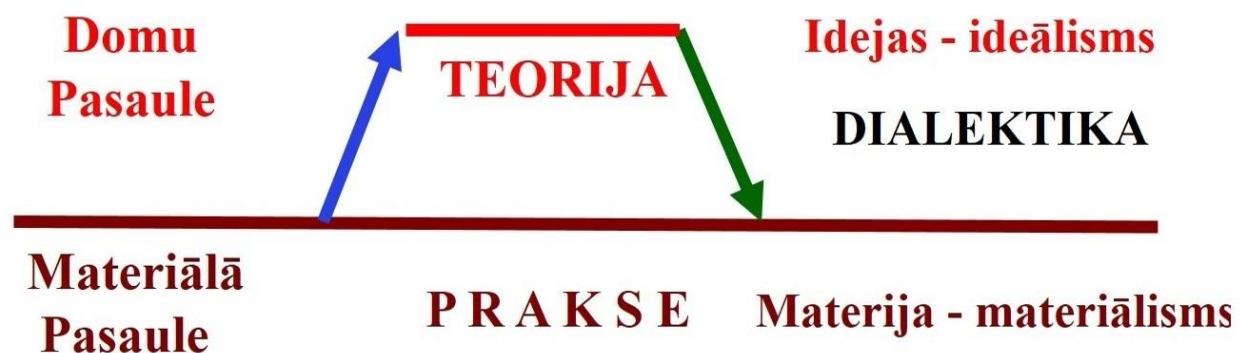
pa daļām (analīze), tās savstarpēji salīdzinot un kopsaistot (sintēze)

Domas Cilvēka Domu Pasaulē pastāv mainībā, jaunām domām atbilstoši pilnveidojot vai nomainot vecās domas, taču atbilstošajām domu veidotajām struktūrām vienmēr un visur raksturojoties ar šo struktūru sakārtotību. Īsi sakot, **domāšana ir process, kura būtība ir domu kārtošana**, kuru vienmēr un visur raksturo domu veidoto struktūras sakārtotība.

Domāšana īstenojas cilvēka smadzenēs, kas ir cilvēka nervu sistēmas galvenā sastāvdaļa, nervu sistēmai kopumā īstenojot cilvēka dzīvību nodrošinošo fizisko un garīgo procesu vadību. Īsi sakot, nervu sistēma ir cilvēka dzīves vadības sistēma - **par ko un kā domājam, tā arī dzīvojam**. Domu sakārtotība ir atbilstoši sakārtotas dzīves priekšnoteikums.

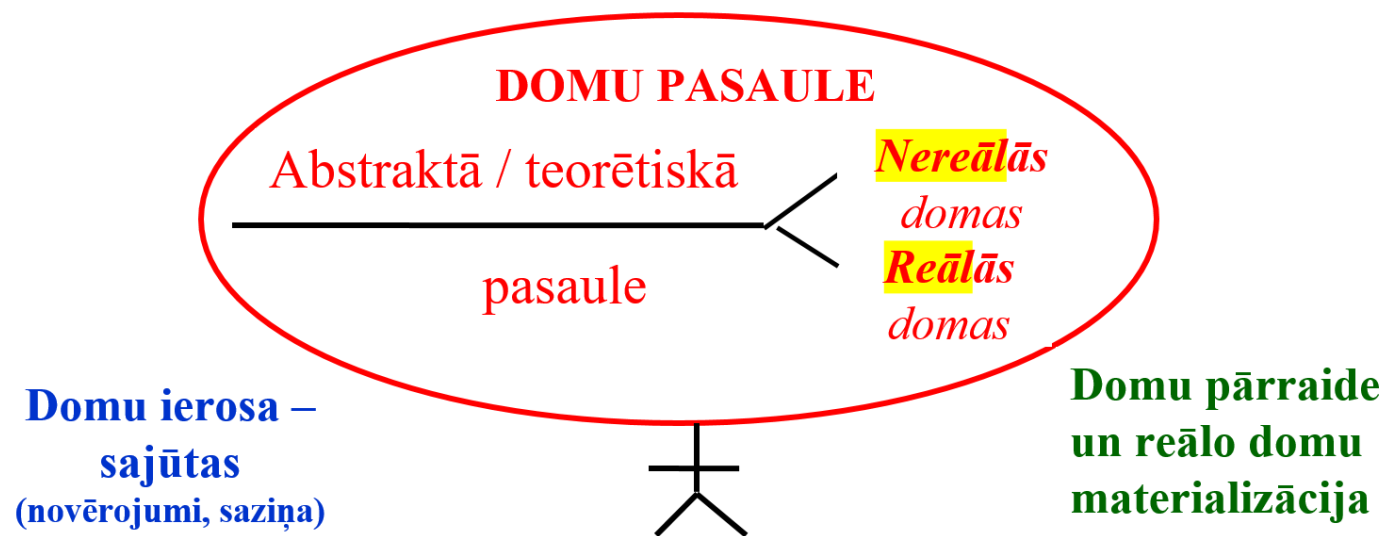
DOMĀŠANA ir teoretizēšana – teoriju radīšana cilvēka Domu pasaulē, lai tās izmatotu praksē, īstenojot cilvēka dzīves vajadzību apmierināšanu

Materiālās pasaules apzināšanas gaitā **no prakses izaug teorijas** un daļa no tām **atgriežas praksē**. **Teorijas** ir domāšanas procesā radušies savstarpēji saistītu **domu kopveselumi**, kuros ikviena doma ir kādas teorijas sastāvdaļa.

DOMĀŠANA ir cilvēka nervu sistēmā notiekoša cilvēka garīgā darbība, kas ietver domu rašanos, domu apstrādi/procesēšanu, uzglabāšanu (atmiņu), kā arī pārraidi saziņā ar citiem cilvēkiem..

Reālās un nereālās domas, domāšana

Sajūtamā jeb materiālā jeb reālā jeb konkrētā pasaule

Reālās domas - domas, kuras ir iespējams realizēt, realizēt / īstenot praksē

Nereālās domas - domas, kuras nav iespējams realizēt, realizēt / īstenot praksē

Ievērosim: Cilvēka Domu pasaulē līdztekus pastāv gan reālās, gan nereālās domas!

**Cilvēka sajustais viņa Domu Pasaulē tiek apzīmēts ar zīmēm,
kuras ir ziņu jeb domu fiziskie nesēji.**

**Cilvēki savas domas jeb ziņas apzīmē ar īpašām zīmēm – vārdiem,
vārdiskā VALODA ir specifiska cilvēku domāšanas un saziņas valoda!**

Lietas – **lietvārdi** (pamatā materiālās pasaules ķermeņu apzīmējumi jeb nosaukumi)

Īpašības – **īpašības vārdi** (cilvēkus īpaši interesējošie lietu jeb ķermeņu raksturojumi)

Ar lietām notiekošie procesi – **darbības vārdi** (lietu daudzveidīgo mainību vārdiskie apzīmējumi jeb nosaukumi)

*[Klau! Nāk gudra un skaista meitene, kuru pavada lielisks puisis.
Lūk, cilvēka domu pasaulē vārdiski atveidota pasaules parādība (divas lietas.)]*

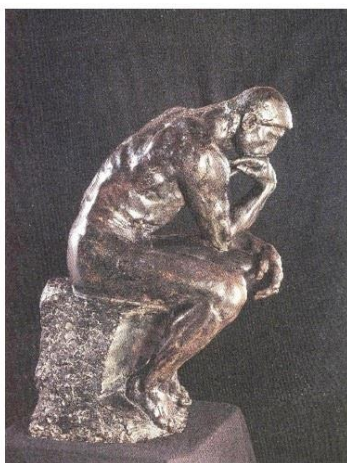
**U z m a n ī b u : ikdienā ne tikai lietas, bet arī lietu īpašības
ļoti bieži tiek apzīmētas ar lietvārdiem,
kas ievērojami traucē attiecīgo parādību būtības izpratni.**

Piem., skaists - skaistums, spējīgs - spēja, spēcīgs - spēks utt. **Nekad
neaizmirsīsim, ka ikviena lieta ir tai piemītošo īpašību nesējs, konkrētās
īpašības reāli nepastāv neatkarīgi jeb atrauti no konkrētās lietas.**

Piem. - dzīvība ir dzīva ķermeņa ar lietvārdu apzīmēta īpašība.

Visas lietas raksturo to uzbūve un mainība – lietu uzbūve un mainīgums ir
lietu īpašības. Vārdi «telpiskums», «TELPA» un «mainīgums», «LAIKS» ir
lietvārdi, taču raksturo lietu divas visfundamentālākās īpašības. **Reāli nepastāv
lietas, kuras sauc par telpu un laiku. Telpas un laika jēdzieni raksturo lietu
un ar tām notiekošo procesu fundamentālās īpašības.**

DOMĀŠANA ir domu jeb ziņu / informācijas procesēšana cilvēka nervu sistēmā, kas nodrošina ne tikai atsevišķā cilvēka dzīves, bet arī sabiedrības dzīves vadību!

Sabiedrības dzīvē notiek cilvēku domu pārraide - atbilstošu ziņu jeb informācijas aprite cilvēkvidē jeb **cilvēku savstarpējā SAZIŅA**

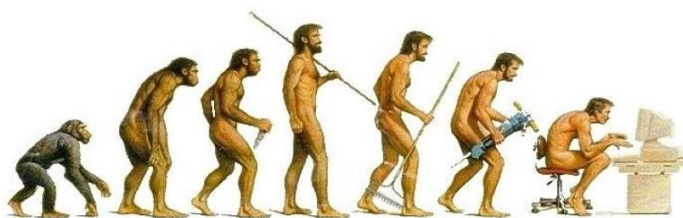
Sakārtota jeb sistēmiski organizēta un īstenota **cilvēku SAZIŅA** – sabiedrības **sakārtotas dzīves pamats!**

Saziņas procesi īstenojas, izmantojot saziņai nepieciešamos fizisko (dabiskos un tehniskos) līdzekļus un dažādas saziņas valodas

SAZIŅA – ziņu jeb informācijas aprīte cilvēkvidē jeb sabiedrībā

**Cilvēka un mūsdienu tehnovides attiecības:
saziņa ar datoriem – kas tie tādi un kāpēc - vai datori domā?**

**KIBERNĒTIKA – vadības procesu automatizācijas attīstība
vakār šodien, rīt**

**Domas, domāšana – dabiskais un mākslīgais intelekts
(cilvēks un tehnika, tehnoloģijas – zinātnes un tehnikas attīstība,
cilvēka dzīves tehnokratizācija)**

DOMĀŠANAS un saziņas tehnokratizācija – cilvēku dzīves globalizācija un robotizācija

Cilvēku dzīvesvides mainība : dabasvide, cilvēkvide, tehnovide -
attīstās globāli datorizētā tehnovide jeb virtuālā pasaule, kas ienāk arī cilvēku garīgajā dzīvē

**Mākslīgā meitene – NAV CILVĒKS (sieviete),
bet gan datorizēta tehniska ierīce -robots**

DELFI Bizness | 29. oktobris 2016 17:02

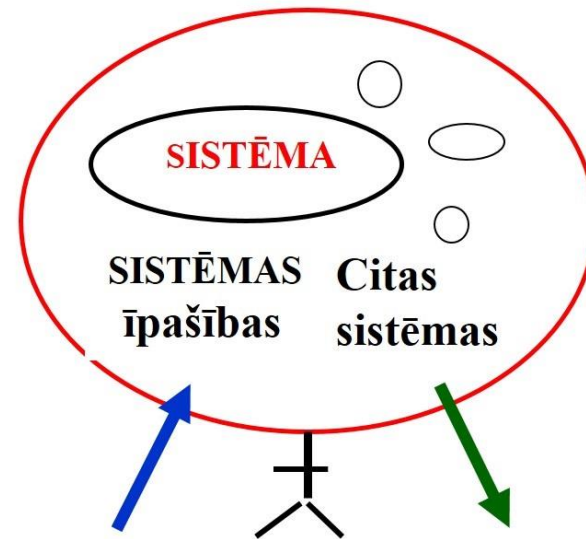

**Dabiskā meitene -
bet viņas uzticamais palīgs -robots
NAV CILVĒKS (vīrietis)**

T u r p m ā k – par domāšanas sakārtotības jeb sistēmisma vispārīgās un lietišķās sistēmu teorijas būtību un sūtību

Ikvienu **lietu** atveidojas
cilvēka **Domu Pasaulē**
kā šai lietai atbilstoša
SISTĒMA -
ar savu iekšējo un ārējo
vidi, kā arī ar citām
savām īpašībām
raksturots **veselums**

Materiālās pasaules LIETAS

Sistēmu īpašības ir cilvēkus īpaši
interesējoši sistēmu kā lietu
raksturojumi, kuru apzināšana ir
īpaši svarīga attiecīgo lietu
izmantošanai cilvēku dzīves praksē

Sistēmu kā lietu atveida galvenās
īpašības – **iekšējā un ārējā vide**,
to **UZBŪVE** telpā) un **MAINĪBA**
(laikā), kuras savukārt raksturo
sistēmu uzbūves un mainības
atbilstošās **STRUKTŪRAS**.